Tomáš Hanzlík

(1972) – skladatel a muzikolog, je uměleckým vedoucím Ensemble Damian a zároveň impresáriem vlastního kočovného divadla Theatrum Schrattenbach. Je absolventem kateder muzikologie a hudební výchovy Univerzity Palackého v Olomouci. V roce 1998 založil v Olomouci hudební festival BAROKO, který se soustavně zaměřuje na uvádění novodobých premiér neznámých děl. Tématem jeho disertace byla hudba piaristických skladatelů 17. a 18. století. České i latinské texty piaristů pak využil i při kompozici řady vlastních oper. Vedle pedagogické činnosti, se věnuje kritickým edicím staré české hudby a pravidelně koncertuje jako dirigent, vokalista a hráč na smyčcové nástroje. S Ensemble Damian uvádí vedle staré hudby a vlastních děl také soudobé autory z minimalistického okruhu. V roce 2004 provedl v řadě Bušení do železné opony Národního divadla v Praze opery Yta innocens, Torso a Coronide, v řadě Barokní opera a oratorium pražského FOK operu La Nascita del Diamante. V listopadu 2006 nastudoval českou premiéru opery Three Tales Steva Reicha. Na objednávku Národního divadla v Praze složil latinskou operu Lacrimae Alexandi Magni, jejíž premiéra se uskutečnila 25. ledna 2007 ve Stavovském divadle. Jeho zatím poslední operní premiérou je komická opera Tvarůžkové ódy (Olomouc 24. 5. 07). Svůj vlastní skladatelský styl Hanzlík označuje jako neobarokní minimalismus, charakteristický zacyklením historizujících harmonických a melodických fragmentů. Stabat mater zkomponoval na přání německého kontratenoristy Steva Waechtera, představitele titulní role v opeře Lacrimae Alexandri Magni.

Z první známé opery **Dafne** (1598) Jacopa Periho se zachovalo pouze libreto Otavia Rinucciniho. Prolog, ve kterém přichází Ovidius vyprávět jeden z příběhů svých Metamorfóz, je strofická monodie s krátkým ritornelem. Jedná se o první číslo nové opery, která má být kolektivním pokusem o rekonstrukci díla. Na projektu se mimo mne podílí Vít Zouhar a režisér Rocc.

prolog

Ovidius

Z těch požehnaných luk, kde v stínu
košatých myrt veselí se
nebem milované šťastné duše,
dnes v noci přijdu k vám, smrtelníci.

Jsem ten, kdo na vznešenou lyru
pěl o vzplanutí nebeských milenců
a různých jejich proměnách
tak líbezně, že svět stále mne obdivuje.

Pak umění jsem učil, jak vzněcuje se
v chladném nitru plamen lásky,
a kterak volnost navrací se srdci,
jež žár lásky stravuje a trápí.

Zdá se však, že stíny a nebe prosvěcuje
nová záře a jas paprsků nebeských.
Koho ze vznešených vidí oko mé?
Jsou to snad urození moji Augustové radostní a jasní?

Ach dobře poznávám vznešenou královnu,
slávu a zář Lotrinských králů,
jejíž nesmrtelné jméno velkolepě
oslavuje svět, a poklonu skládá mu šlechetné Arno.

Inspirován pradávnými způsoby
ukázat chci vám příklad ten,
jak nebezpečné je, dámy a kavalíři,
pohrdat silou Amorovou.

Uvidíte, jak pláče Bůh, jenž po Nebi
v krásném zlatém kočáře vozí světlo a den,
a zbožňuje půvabnou září milované Nymfy
v kmeni stromu, v nějž se proměnila.

Michaela Plachká

(1981) je absolventkou pražské AMU, kde studovala kompozici u prof. Filase. Kromě toho se účastnila kompozičních kurzů doma i v zahraničí a podnikla stáž na vídeňské universitě u Germána Toro-Péreze. Je členkou skladatelského sdružení Konvergence a působí v české sekci ISCM.

Skladba **Spadla z nebe velká hvězda** vznikla přímo pro tento projekt. Inspirací byla báseň neznámého českého básníka Martina Kreutzera, která je částečně v latině a částečně v češtině. Z původního textu jsem vybrala fragment, tak, aby byla dvojjazyčnost zachovaná a využila toho při výběru interpretů. Dva kontratenorové hlasy se pohybují ve stejném prostoru a působí až heterofonně. Skladbu tvoří v podstatě sled „miniobrázků“, které se od sebe liší instrumentací a materiálem. Všemi prostupuje zašifrovaný motiv padající hvězdy.

Tomáš Pálka

(1978) studoval kompozici na Konzervatoři v Brně u prof. Pavla Zemka-Nováka a na Akademii múzických umění v Praze ve třídě prof. Marka Kopelenta (abs. 2005). Zde pokračuje ve studiu v doktorandském programu u prof. Milana Slavického. Je spoluzakladatelem a členem souboru Konvergence, kde současně působí jako interpret (více informací o skladatelském sdružení Konvergence je k dispozici na internetové adrese: www.konvergence.org). Tomáš Pálka se věnuje pedagogické činnosti na Konzervatoři v Brně (kompozice, hudební teorie, elektroakustická hudba, notografie). Současně se zabývá hudebním divadlem, multimediálními projekty nebo projekty pro rozhlasové vysílání, kde hledá spojení mezi hudbou a uměním v obecnější rovině.

Kopretina v básni Jiřího Jana Víchy je tak jemnou výpovědí, že si ji představuju jako křehkou pavučinu. Pouhý nepatrný pohyb dokáže rozbít jemnou a velmi důmyslnou strukturu této sítě. Ve skladbě jsem chtěl vytvořit odraz takové představy. Obraznost je přenesena do plynutí, které se ztrácí a nikam nespěchá. Redukuje tam, kde silný nános rozbíjí…

Kopretina / Jiří Jan Vícha

Kam vztahuje paže
čisté jak
plamínky sněhu?

K studánce se zlatou sítnicí
která milostně hovoří
s králem sluncem
uvězněným
v krůpěji rosy

Aleš Březina

(1965) absolvoval hru na housle na konzervatoři v Plzni a na univerzitách v Praze a Basileji hudební vědu. Od roku 1994 je ředitelem Institutu Bohuslava Martinů v Praze. V českých a zahraničních časopisech a sbornících publikoval řadu odborných studií o hudbě 20. století, zejména o životě a díle Bohuslava Martinů. V roce 1998 rekonstruoval první verzi Martinů opery Řecké pašije (revizi partitury a klavírního výtahu vydala vídeňská Universal Edition), která měla premiéru na festivalu Bregenzer Festspiele v Rakousku (1999), a to v koprodukci s Royal Opera House Covent Garden. Následně ji nastudovala také opera v Brémách a Soluni. Aleš Březina je členem řady českých a zahraničních odborných společností, umělecké rady mezinárodního hudebního festivalu Pražské jaro a Národního divadla v Praze.

Agnus Dei je mírně adaptovanou částí připravovaného Requiem, které skládám pro Sušickýdětský sbor ke 40. výročí jeho vzniku. V tomto sboru jsem kdysi začínal svůj kontakt se světem hudby. Lákavá nabídka paní Kateřiny Zahradníčkové a také vize spojení tří mimořádných kontratenoristů mne přiměla k vytvoření speciální koncertní verze Agnus dei, které v podání Sušicého dětského sboru zazní 26. 4. 2009 v kostele sv. Václava v Sušici v podání Sušického dětského sboru za řízení Josefa Baierla.

František Lukáš

(1977) se narodil v Uherském Hradišti a do 20 let žil v Uherském Brodě. Od 12 asi do 18 let hrál na akustickou i elektrickou kytaru jako samouk. V té době působil v různých rockových, folkových, jazz-rockových a jiných experimentálních uskupeních s vlastní ponejvíce kolektivní tvorbou vycházející nejčastěji z improvizace. Mezi 18. a 20. rokem se seznámil s vynikajícím klasickým kytaristou Miroslavem Malinou, který se stal jeho učitelem, přivedl jej ke kouzlu klasické kytary a také k vážné i soudobé hudbě. V roce 1998 nastoupil na Konzervatoř v Českých Budějovicích, kde studoval klasickou kytaru u Mgr. Vilmy Manové a skladbu u MgA. Jiřího Churáčka. V té době též absolvoval několik mistrovských kurzů a národních i mezinárodních soutěží.

Mezi lety 2003 a 2007 studoval klasickou kytaru na AMU v Praze u Prof. Štěpána Raka a v roce 2005 zde začal studovat též skladbu u Doc. Hanuše Bartoně, kde v současnosti navštěvuje 4. ročník.
Ke skladbě **Melancholická Rytina I**: vždy mě přitahovala hra na historické hudební nástroje, ať jako posluchače nebo jako interpreta. Jejich zvuk, pokud jde o drnkací nástroje loutnového typu, je sice jemný a na první poslech tichý, ale v jeho hloubce se skrývá syrový, chraplavý až melancholický tón. Láká mě zvuk, který není cíleně kultivovaný a umělý, jak je tomu často u moderních nástrojů. Vzrušuje mne krásná přírodní nedokonalost, která umí svobodně dýchat a netrápí se přílišným perfekcionismem.

Dlouho jsem toužil složit něco pro renesanční loutnu, ale v sólové skladbě jsem se necítil být doma, proto jsem loutně hledal ideálního partnera či partnery. Když jsem dostal nabídku psát pro kontratenory, bylo rozhodnuto. Z původně zamýšlených dvou kontratenorů, loutny, několika smyčcových nástrojů a fléten však nakonec zbyl pouze tento duet, jelikož v průběhu formování skladby se ukázalo, že pro vyjádření oné melancholie by byl větší ansámbl spíše překážkou, a to svojí přílišnou barevností a zvučností.
Obrazem výše zmíněné krásy, která provokuje svojí skrytou vadou, či nenápadnou odchylkou od dokonalé představy, je pro mne mimo jiné i dílo Albrechta Dürera. Nejde však o nějaké napodobování obrazu v hudbě. Jde o hudební vyjádření určitých slovy těžko popsatelných reflexí na Dürerovu slavnou rytinu *Melancolia I*. Nevím proč, ale stále cítím, jak podobná je melancholie loutny tomuto obrazu.

Vít Zouhar

(1966), hudební skladatel, muzikolog a vysokoškolský pedagog. Hudební vzdělání získal v mládí od svých rodičů. Skladbu vystudoval na Janáčkově akademii múzických umění v Brně (Ištván, Piňos) a na Hochschule für Musik u. darstellende Kunst Graz (Pagh-Paan, Pressl), muzikologii na Masarykově univerzitě v Brně. Disertaci obhájil na JAMU v Brně. Kompoziční kurzy absolvoval na Accademia Chigiana v Sieně (Donatoni) a v Darmstadtu (Cage, Xenakis). Je autorem oper *Coronide* (2000) a *Torso* (2003, společně s T. Hanzlíkem), které uvedlo Národní divadlo v Praze, Teatro Asioli Corregio a opery *Noci dnem* (2005), jež vznikla na objednávku Národního divadla v Brně. Mnoho jeho skladeb vzniklo z podnětu souborů Dama Dama, Ensemble Damian, Duo Ardašev, Malle Symen Quartet a festivalů Baroko Olomouc, Concentus Moraviae, Expozice nové hudby Brno, Forfest Kroměříž, Mladé pódium ad. Zouhar inicioval vznik programu *Slyšet jinak*, který je zaměřen na komponování v hudební výchově. Od roku 1992 přednáší na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci.

Ariosi – tři kontrastní scény pro kontratenor a smyčce jsou třemi stylizovanými hudebními gesty, která symbolizují afekty hněvu (1. *Tandem caput metam morti*), žalu (2. Cor meum) a radosti (3. *O grande cordis solamen*). Odkazují k operám *Torso* (2003) a *Noci Dnem* (2005). Vynětí z původního kontextu a oproštění od předchozích příběhů má tentokrát posílit a zdůraznit stylizovanost afektů a nadosobnost gest.

Překlad prologu
k opeře *Dafne* – Věra Suková

česképřeklady
CZECH TRANSLATIONS

KONTRATENOR V ČESKÉ HUDBĚ 21. STOLETÍ

16. listopadu 2008 v 19 hodin
Arcidiecézní muzeum Olomouc
18. listopadu 2008 v 19 hodin
České muzeum hudby Praha

Koncert v rámci festivalu
Opera Schrattenbach 2008,
který pořádá Katedra HV PdF Univerzity Palackého v Olomouci ve spolupráci s VOOR KUNST&TAAL, Muzeem umění Olomouc, Národním divadlem Praha a Národním divadlem Brno, za finanční podpory Olomouckého kraje, Statutárního města Olomouc, Česko-německého fondu budoucnosti, Polského institutu v Praze a Hudební nadace OSA. Mediální partner ČRo – stanice Vltava. Festival se koná pod záštitou paní Soni Červené a ředitele Národního divadla v Brně Ak. arch. Daniela Dvořáka.

Program

Tomáš Hanzlík: *La Dafne*
Stefan Kunath – *zpěv*
František Lukáš – *loutna*

Michaela Plachká: *Spadla z nebe velká hvězda*
Piotr Olech, Jan Mikušek – *zpěv*
Matěj Vlk – *housle*
Ondřej Štochl – *viola*,
Helena Velická – *violoncello*

Tomáš Hanzlík: *Stabat Mater*
Piotr Olech – *zpěv*
Lukáš Mik, Tomáš Pálka – *housle*,
Braňo Lariš – *viola*
Dalibor Pimek – *violoncello*
Michal Reich – *kontrabas*

Tomáš Pálka: *Kopretina*
Jan Mikušek – *zpěv*
Matěj Vlk, Tomáš Pálka – *housle*,
Ondřej Štochl – *viola*
Helena Velická – *violoncello*
František Lukáš – *kytara*

František Lukáš: *Melancholická rytina I*
Piotr Olech – *zpěv*
František Lukáš – *loutna*

Vít Zouhar: *Ariosi*
Stefan Kunath – *zpěv*
Lukáš Mik, Tomáš Pálka – *housle*
Braňo Lariš – viola
Dalibor Pimek – violoncello
Michal Reich – kontrabas

Aleš Březina: *Agnus Dei*
Stefan Kunath, Jan Mikušek, Piotr Olech – *zpěv*
Lukáš Mik, Tomáš Pálka – *housle*
Braňo Lariš, Ondřej Štochl – *viola*
Dalibor Pimek – *violoncello*

Praxe obsazování vyššího mužského hlasu, který nacházel své široké uplatnění ve vokálních formách od 13. století, s nastupujícím moderním věkem ustupovala stále více do pozadí. Byla postupně nahrazena přirozeným ženským vokálem, který však postrádá specifické zabarvení tohoto vysokého mužského rejstříku. Možná právě díky oživování starých hudebních forem společně se snahou o stylovou čistotu a poučenou interpretaci dochází k rehabilitaci kontratenorů, především v souvislosti s dobovými kompozicemi. Náš projekt přichází se skladbami, které opět oživují tento unikátní „hudební nástroj" v souvislosti s kompozicí, která není pouhou historickou reflexí. Autoři kompozic přináší svůj pohled a představu využití hlasového potenciálu kontratenoru. Uslyšíme kompozice, které připomínají historické formy v nových souvislostech (Březina, Hanzlík) vedle kompozic s výrazně redukcionistickým přístupem (Pálka, Plachká). Odrazem inspirace v patternové pulsaci (Zouhar) se přeneseme do rovin zvukomalebných a symbolických (Lukáš). Přístup každého z autorů je odlišný, i proto dnešní kontrast forem není pouhou reflexí historie nebo pouze tzv. „modernistických" přístupů, ale ukázkou toho, že jednotlivé kompoziční přístupy mohou koexistovat a vzájemně se doplňovat.

Tomáš Pálka

Stefan Kunath
kontratenor (Německo)

Stefan Kunath (1987) se narodil v německých Drážďanech. V osmi letech vstoupil do známého chlapeckého sboru Dresdner Kreuzchor, kde se mu dostalo úplného hudebního vzdělání. Po absolvování lekcí zpěvu u Angely Brandt začal v roce 2007 studovat zpěv na „Hochschule für Musik Carl Maria von Weber" v Drážďanech u prof. Margrety Trappe-Wiel.

V současné době vystupuje v rámci různých koncertů v Drážďanech, je možné ho vidět v představení „The Family" v divadle Wechselbad Dresden a získává cenné zkušenosti zpěvem v pěveckém souboru „Sächsisches Vocalensemble".

Piotr Olech
kontratenor (Polsko)

Piotr Olech absolvoval Katedru zpěvu a herectví akademie Stanisław Moniuszko Music Academy v Gdaňsku (s vyznamenáním), ve třídě prof. Piotra Kusiewicze. Poté rovněž studoval na Katedře hudební výchovy akademie Frederic Chopin Music Academy ve Varšavě. Zúčastnil se řady kurzů vedených umělci jako např. Paul Eswood, Kai Wessel, Stephen Taylor a členy pěveckého souboru *King's Singers*. V letech 1995 – 2000 byl členem komorní vokální skupiny *Cantus*, se kterou získal druhou cenu v První soutěži rané hudby *"The Past for the Future"* ve Varšavě a cenu za nejlepší debut na 8. Festivalu staré hudby ve Varšavě.

Spolupracuje s Varšavskou komorní operou (mimo jiné při přednesu děl C. Monteverdiho, G. F. Handela nebo W. A. Mozarta), s významnými polskými sólisty, tělesy zaměřujícími se na přednes staré hudby (např. *Ars Cantus, Ars Nova, Concerto Polacco, Dekameron, Il Tempo, Musicae Antiquae Collegium Varsoviense*), stejně jako s filharmonickými a komorními orchestry. Účastní se mnoha prestižních hudebních festivalů v Polsku a v zahraničí (Česká republika, Německo, Dánsko, Francie, Itálie, Nizozemsko, Portugalsko, Španělsko). V roce 2003 se v rámci European Baroque Academy of Ambronay ve Francii podílel na provedení opery Athalia od G. F. Händla, pod taktovkou Paula McCreeshe.

Piotr Olech rovněž nahrává pro polský rozhlas a televizi. Z jeho téměř 30 nahrávek obdržely 3 cenu „Fryderyk".

Piotr Olech je lektorem na univerzitě Music Institute of the Maria Curie – Skłodowska University v Lublani a vyučuje kurzy barokní hudby v Lidzbark Warmiński (Polsko) a Rajnochovicích (Česká republika)

Jan Mikušek
kontratenor (Česko)

(nar. 1970 ve Valašském Meziříčí) studoval na konzervatoři v Brně cimbál a dirigování u dir. Evžena Holiše. V roce 1991 se stal dirigentem MPS Beseda ve Val. Meziříčí a zároveň druhým dirigentem Českého filharmonického sboru Brno. Ve studiu dirigování pokračoval na pražské AMU, kde absolvoval u dirigenta Fr. Vajnara. Dirigoval muzikály Hair, Rusalka, pro divadlo J. K. Tyla v Plzni aranžoval a nastudoval rockovou operu Juno a Avos. Od r. 2000 je dirigentem komorního sboru Vox Nymburgensis.

Při studiích se začal věnovat i zpěvu, nejprve u Marcyna B. Sczycińského, následně pak u Terezie Blumové. Pravidelně se účastnil mistrovských kurzů u Maria van Alteny. Zabývá se provozování tzv. staré hudby (Capella Regia, Musica Florea, Ritornello, Societas Incognitorum, Collegium vocale 1704 atd.), spolupracoval s Jiřím Stivínem a souborem Ensemble Damian (opery T. Hanzlíka a V. Zouhara). V repertoáru má díla J. S. Bacha (Matoušovy pašije, mše), G. F. Händela (Mesiáš, Janovy pašije), oratoria a kantáty G. Carissimiho, G. B. Pergolesiho, A. Vivaldiho, A. Draghiho, J. H. Wiederera. V mužském kvartetu Affetto svůj záběr rozšiřuje i na hudbu soudobou a experimentální (M. Štědroň, M. Košut, J. Meisl, A. Pärt …) Od r. 2004 je stálým hostem Národního divadla v Praze (Dominik Hašek v opeře Nagano, Hephaestion – Slzy Alexandra Velikého v r. 2007). V současné době vystupuje po boku Soni Červené v opeře Zítra se bude, pojednávající o procesu s Miladou Horákovou.

Je spoluzakladatelem Mezinárodního festivalu cimbálu a aktivním hráčem na tento nástroj. Premiéroval řadu skladeb pro cimbál (Trifolium A. Tučapského, Mazel Tow Vl. Wimmera, Žalmy Sv. Havelky, Koncert pro cimbál a orch. Jana Meisla).